

ABC projektu PRACTA

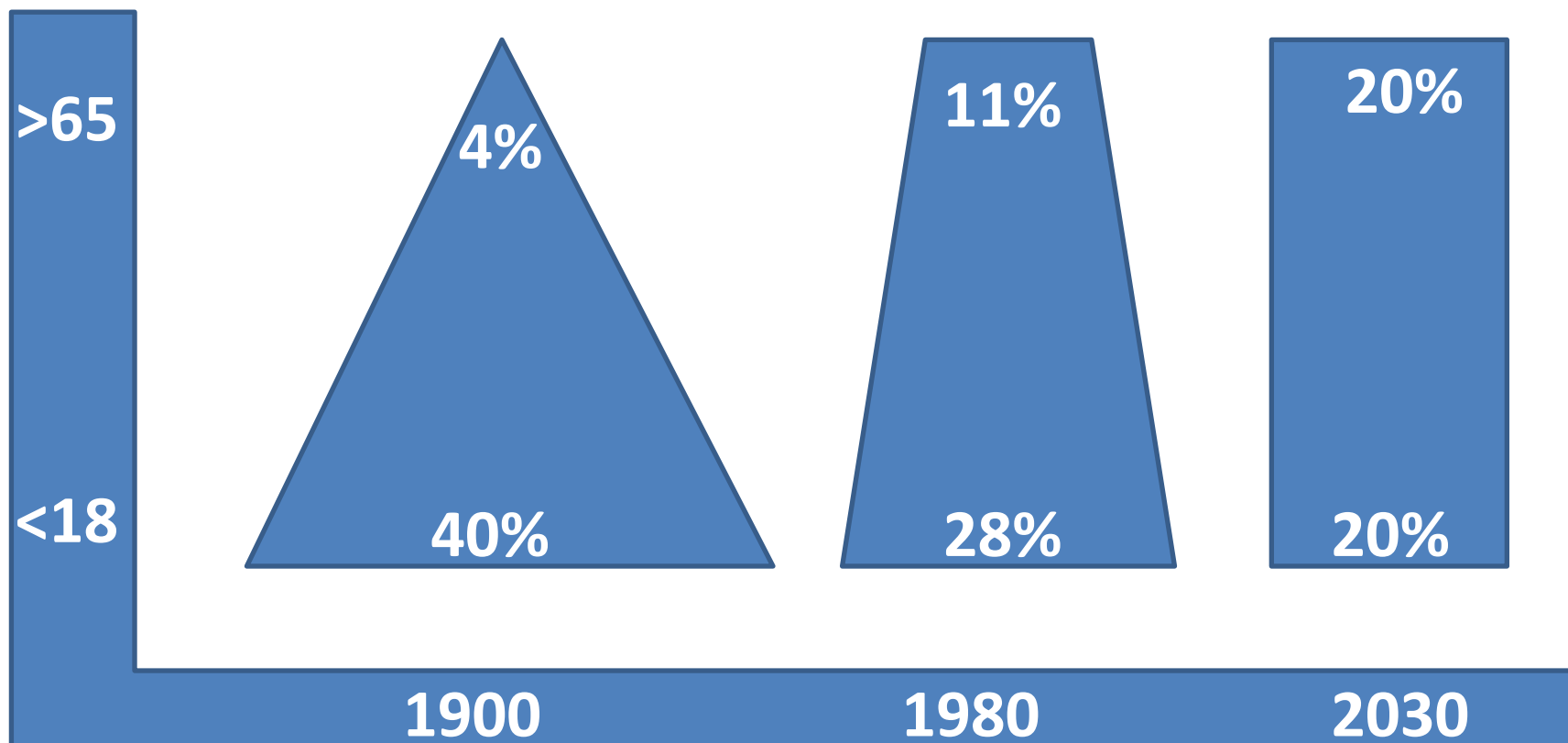
Cele i założenia

Formalne ramy projektu

- Polsko-Norweska Współpraca Badawcza
- Norweski Mechanizm Finansowy 2009-2014
- Operator programu w Polsce: Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
- Priorytet: Nauki społeczne
- Obszary: zmiany demograficzne i poprawa efektywności instytucji publicznych
- Core 2012 Call - 47 zwycięzców wyłonionych spośród 270 aplikacji
- Realizacja:
  - Warszawski Uniwersytet Medyczny (Zakład Psychologii Medycznej)
  - Norweski Uniwersytet Nauki i Techniki (Centrum Badań nad Promocją Zdrowia i Zasobami)

Starzenie się społeczeństwa – ryzyka i wyzwania

W stronę pomyślnego starzenia się

Utrata zasobów:

- fizycznych
- społecznych
- psychologicznych

Ryzyko chorób,
niepełnosprawności,
zapotrzebowania na
opiekę oraz uzależnienia

Zróżnicowanie w zakresie
funkcjonowania większe niż w
innych grupach wiekowych

Nowe koncepcje i badania na
temat starości – bardziej
„pozytywne” spojrzenie

Większość osób starszych
posiada rezerwy, które można
rozwijać w celu utrzymania i
budowania dobrej jakości życia

Pomyślne starzenie się w Polsce...

- badanie SHARE, 2004-2007, (50+)
- przeprowadzone w 15 krajach (14 z Europy + Izrael)
- wskaźnik pomyślnego starzenia: brak poważnych chorób i niepełnosprawności, funkcjonowanie poznawcze i fizyczne oraz aktywne zaangażowanie
- w Polsce kryterium to spełniało 1,6% - najniższy wynik w badanych krajach (dotyczyło to także wszystkich wskaźników szczegółowych)
- najwyższe wyniki: Dania (21,1%), Holandia (17%), Szwajcaria (16,1%)

Hank, K. (2011). How “successful” do older Europeans age? findings from SHARE. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 66B(2), 230–236.

Jak osiągnąć pomyślne starzenie się

Rekomendacje WHO

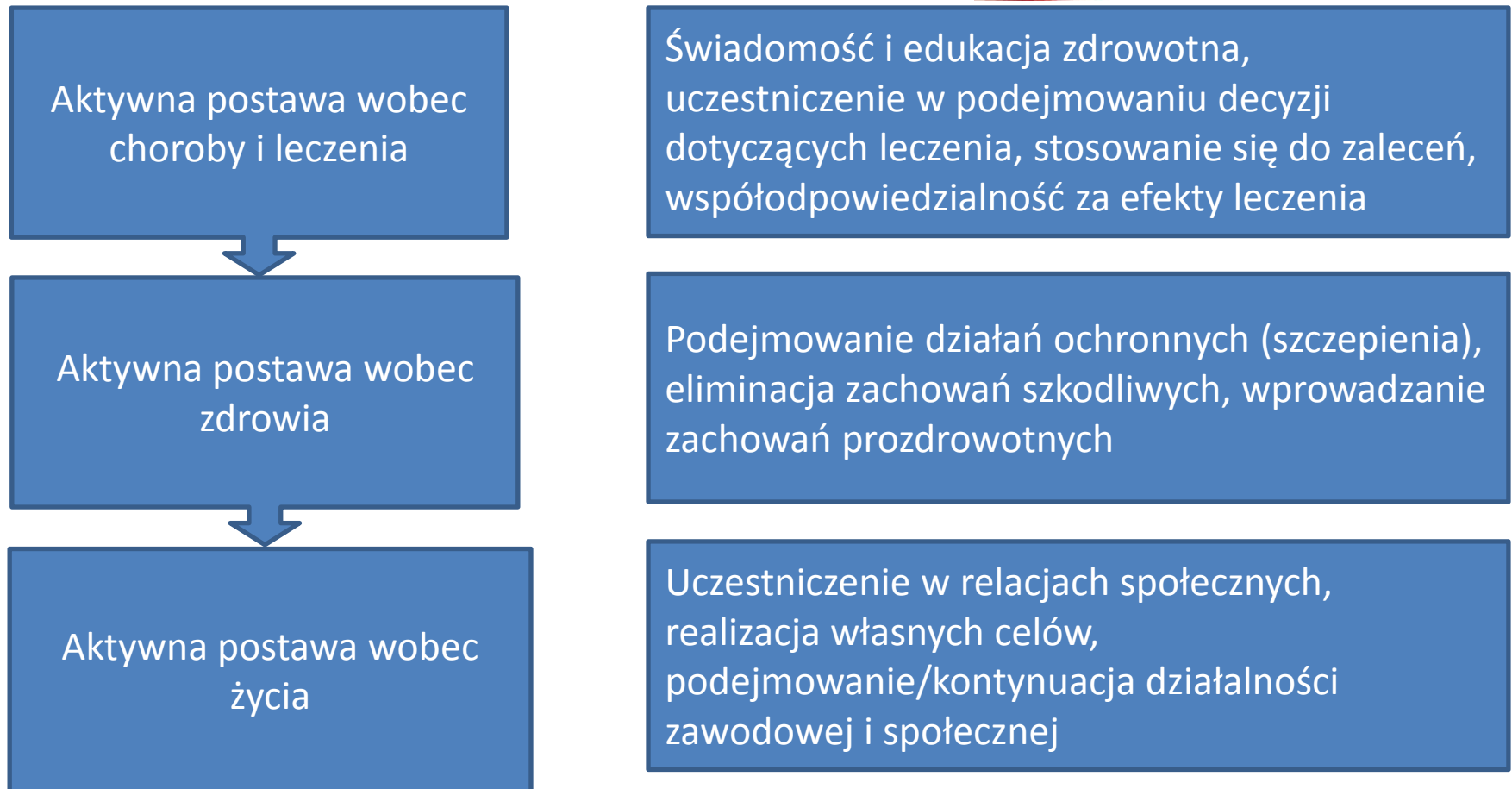
- ✓ minimalizacja konsekwencji i zapobieganie chorobom przewlekłym
- ✓ promocja zdrowia i zachowań zdrowotnych
- ✓ kreowanie warunków sprzyjających utrzymywaniu zdrowia i aktywnemu uczestniczeniu w życiu społecznym
- ✓ społeczne nastawienie sprzyjające aktywności seniorów

Szczególna rola lekarza i relacji lekarz-senior

Relacja lekarz-pacjent jako narzędzie aktywizacji seniorów

- pacjent w trakcie wizyty – zainteresowany własnym zdrowiem i wstępnie zmotywowany
- nowoczesna wiedza o zjawiskach starzenia i postawa sprzyjająca aktywizacji seniorów
- umiejętności komunikacji i motywowania seniora do zmiany postaw i zachowań
- dodatkowo: podstawowa opieka zdrowotna - lepsza znajomość pacjenta i jego rodziny

Aktywny senior

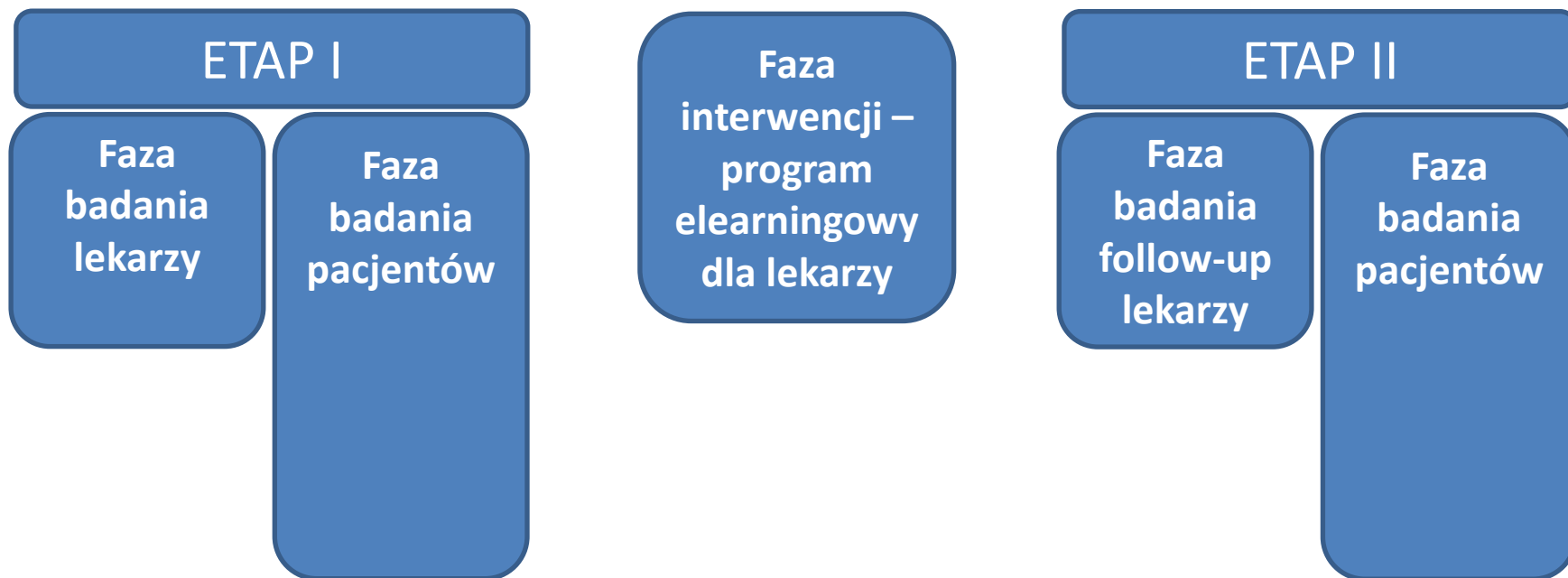

Cele projektu

- Jakie są potrzeby seniorów w zakresie kreowania ich aktywności przez lekarzy POZ?
- Jak potrzeby te spostrzegane są przez lekarzy?
- Jakie oddziaływania lekarzy sprzyjają rozwijaniu przez seniorów aktywnej postawy wobec leczenia i zdrowia?
- Jak wzmacniać kompetencje lekarzy w tym zakresie i ich satysfakcję z pracy z pacjentem senioralnym?

Realizacja projektu

- Badania pilotażowe
- Badania właściwe:

Narodziny projektu PRACTA

Polsko-norweskie seminarium
naukowe:
Stres, radzenie sobie i zdrowie
Trondheim, 2006

Stypendia
naukowe

publikacje

Projekt polsko-norweski:
budowanie współpracy naukowej
Warszawa, Kraków, 2009

„Polsko-norweska”
praca doktorska, WUM

Konferencja
*Health Promotion Research –
An International Forum,*
Trondheim, 2012

Zespół projektowy PRACTA

POLISH-NORWEGIAN
RESEARCH
PROGRAMME

NTNU – Trondheim
Norwegian University of
Science and Technology

Co już za nami?

Aktywizacja seniorów
w pr@ktyce medycznej

PRACTA

www.practa.wum.edu.pl

Co już za nami? Skrót

- Konstrukcja narzędzi
  - Co zastaliśmy?
  - Co chcemy mierzyć?
- Badanie pilotażowe
  - Przebieg badań
  - Wyniki
    - dotyczące głównych pytań badawczych - wycinek
    - dotyczące narzędzi badawczych
- Narzędzia do badania głównego

Co zastaliśmy?

- **Wcześniejsze badania**

- Komunikacja, relacja lekarz-pacjent – **liczne badania**
- Aktywizacja seniorów i ich potrzeby w opiece medycznej - **nieliczne badania**
- Komunikacja w kontekście oczekiwań i aktywizacji osób starszych w relacji lekarz-pacjent – **brak badań**

- **Istniejące narzędzia**

- Dotyczące komunikacji – rzadko uwzględniany wiek
- Dotyczące potrzeb pacjentów - brak porównań osób starszych i młodszych
- Brak narzędzi do równoległego badania pacjentów i lekarzy

Spotkanie zespołu – Jabłonna - czerwiec 2013

- **Spojrzenie ekspertów**
  - Pozytywne starzenie się
  - Szerokie rozumienie promocji zdrowia
- **Wspólne ustalenia**
  - Stworzenie zarysu skal odpowiadających na pytania badawcze
  - Dostosowanie siostrzanych wersji dla pacjenta i lekarza
  - Wybranie danych do metryczek

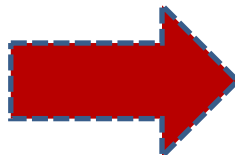

Co chcemy mierzyć?

- **potrzeby**, komunikację, postawy

Pacjent

- Potrzeby pacjentów w kontakcie z lekarzem POZ w zakresie:
  - wyjaśnienia choroby
  - informacji o leczeniu
  - wsparcia emocjonalnego
  - prewencji i promocji
  - jakości życia
  - szacunku

Lekarz

- Potrzeby pacjentów:

„...pacjenci w starszym wieku (65+) oczekują ode mnie, abym..

- dodał/a im otuchy
- porozmawiał /a z nimi o tym, jak mogą aktywnie spędzać czas

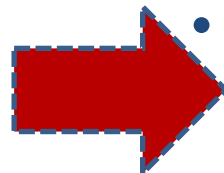
Co chcemy mierzyć?

- potrzeby, **komunikację**, postawy

Pacjent

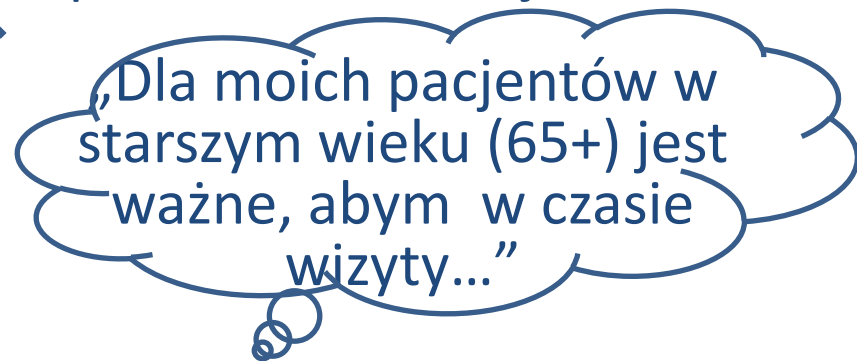
- Sposób komunikacji lekarza np.:

- zadawanie pytań, słuchanie, zaufanie, planowanie, podsumowywanie, wspólne decydowanie, dostrzeganie uczuć, okazywanie zrozumienia

Lekarz

- Sposób komunikacji lekarza:

- upewnić/a się czy będą mogli zastosować się do moich zaleceń
- dawał/a możliwość wyrażenia własnej opinii

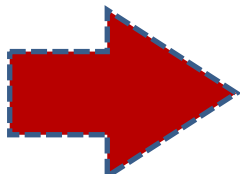
Co chcemy mierzyć?

- potrzeby, komunikację, **postawy**

Pacjent

- Postawa wobec choroby i leczenia w wymiarach:

- poznawczym,
- kontroli,
- emocjonalnym,
- motywacyjnym

Lekarz

- Postawa wobec choroby

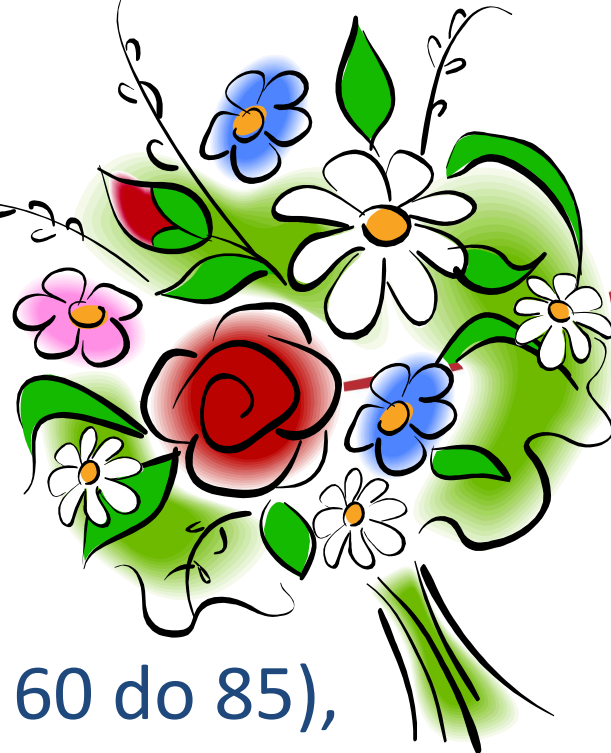
„Zazwyczaj po wizycie u mnie pacjenci w starszym wieku (65+)...”

- rozumieją wyniki swoich badań
- wierzą w skuteczność zaleconego leczenia

- **Zadowolenie z wizyty**

- **Satysfakcja z pracy**

Badania pilotażowe

Dane podstawowe

- **Pacjenci** n=89
  - wiek M=69,5 (SD=5,6; od 60 do 85),
  - subiektywna ocena stanu zdrowia M=3,24 (SD=0,73; skala 1-5)
- **Lekarze** n=63
  - wiek M=43,8 (od 26 do 70)
  - staż pracy M=18,1 (SD=10,6)

Wyniki – trendy

- Wycinek z danych

	Lekarze	Pacjenci	wielkość efektu
Postawa pacjenta wobec choroby – wymiar motywacyjny	M=28,46 SD=6,26	M=35,55 SD=6,39	d Cohena=-1,12 r=-0,49
Oczekiwanie wsparcia emocjonalnego w kontakcie z lekarzem	M=23,65 SD=4,08	M=21,75 SD=5,79	d Cohena=0,38 r=0,186

Wyniki

– ocena narzędzi

- **Pacjenci**

- Wiek, wykształcenie, ocena swego zdrowia nie wiąże się z oceną istotności, zrozumiałości i długości kwestionariuszy ($\tau < 0,15$; n.i.)
- Aktywna postawa wobec choroby koreluje z lepszą oceną kwestionariuszy i większym zapotrzebowaniem na wsparcie emocjonalne w kontakcie z lekarzem

- **Lekarze**

- Wiek, staż pracy nie mają związku z oceną kwestionariuszy
- Pacjenci oceniają istotność pytań nieco wyżej niż lekarze (d Cohena = 0,39)
- Lepsza ocena ilości pytań koreluje z wyższą oceną aktywnej postawy wobec choroby u pacjentów senioralnych ($\tau = 0,214$; $p = 0,02$)

Wyniki – analiza narzędzi

- **Analiza rzetelności**
  - wskaźnik określający spójność pytań wchodzących w skład jednej skali – Alfa Cronbaha – informuje czy daną skalą badamy jedno zjawisko
  - wszystkie skale uzyskały satysfakcjonujący poziom rzetelności (α Cronbaha $> 0,638$)
- **Przygotowanie narzędzi do badania głównego**

Tam, gdzie było to możliwe skale zostały skrócone z uwzględnieniem:

  - wpływu na rzetelność skali po odjęciu pytania,
  - związku pytania z pozostałymi w danej skali,
  - dążenia do paralelności skal pacjenta i lekarza.

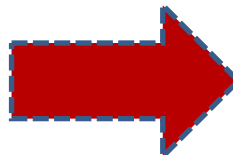

Ostateczne narzędzia PRACTA

Pacjent

- Skala Oczekiwań Pacjenta
- Skala Komunikacji
- Skala Postawy Wobec Choroby i Leczenia
- Skala Zadowolenia z Wizyty
- Metryczka

Lekarz

- Skala Oczekiwań Pacjenta
- Skala Komunikacji
- Skala Postawy Wobec Choroby i Leczenia
- Skala Satysfakcji z Pracy
- Metryczka

POLISH-NORWEGIAN
RESEARCH
PROGRAMME

NTNU - Trondheim
Norwegian University of
Science and Technology

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Co przed nami?

Aktywizacja seniorów
w pr@ktyce medycznej

PRACTA

www.practa.wum.edu.pl

Miejsce badań: województwo lubelskie, łódzkie, mazowieckie i wielkopolskie

Liczba zaproszonych placówek POZ

150

140

158

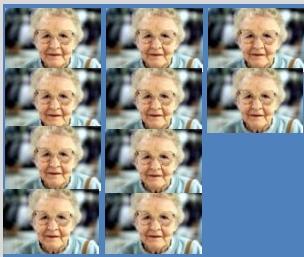
150

Przebieg projektu – I faza badania

I faza badania

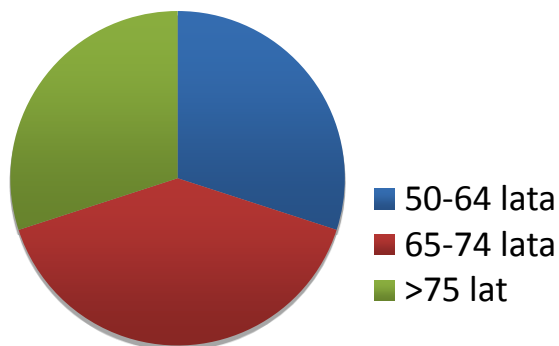

600 lekarzy

6000 pacjentów

10.2013-
03.2014

Przebieg projektu – I faza badania

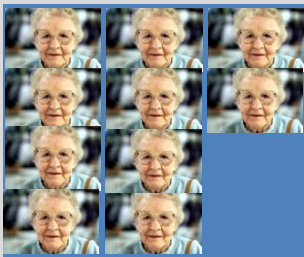
I faza badania

600 lekarzy

15-20 minut

Książeczka Testów Lekarza
Skala Oczekiwań Pacjenta
Skala Komunikacji
Skala Postawy Wobec Choroby
Skala Satysfakcji z Pracy
Metryczka

6000 pacjentów

Przed wizytą:
20 minut

Książeczka Testów Pacjenta
Skala Oczekiwań Pacjenta
Skala Komunikacji – A
Metryczka

10.2013-
03.2014

Po wizycie:
25 minut

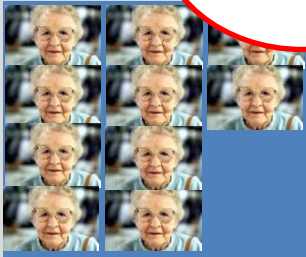
Skala Zadolenia z Wizyty
Skala (zaspokojenia) Oczekiwań
Skala Komunikacji - B
Skala Postawy Wobec Choroby

Przebieg projektu – Interwencja oparta na faktach (*evidence based intervention*)

I faza badania

Analiza danych

10.2013-
03.2014

Interwencja

e-learning
artykuł

Grupa interwencyjna

Grupa porównawcza

Grupa kontrolna

1-3.2015

E-learning oparty na faktach: Seniorzy w opiece zdrowotnej – kurs kompetencji psychologicznych dla lekarzy

Psychologiczne aspekty starzenia się

Pomyślne starzenie się

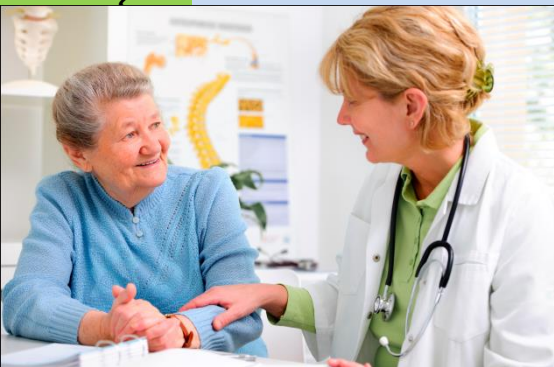
Ageism

Psychospołeczne potrzeby i oczekiwania seniorów

Promocja aktywizacji seniorów jako cel działania lekarza

Kluczowe kompetencje interpersonalne lekarza jako podstawa relacji z seniorem i podstawa jego aktywizacji

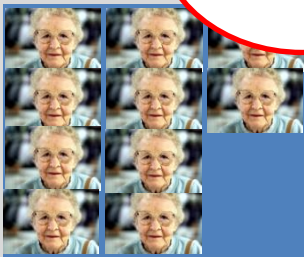
Perspektywa lekarza, m.in. zyski i straty z promocji aktywizacji seniorów

Przebieg projektu – II faza badania

I faza badania

Analiza danych

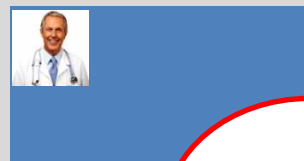
10.2013-3.2014

Interwencja

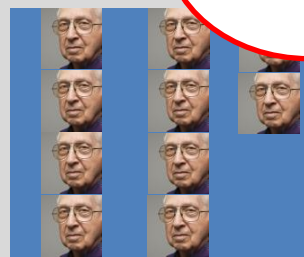
e-learning
artykuł

1-3.2015

II faza badania

Analiza danych

3-7.2015

Schemat badania identyczny w fazą I

e-learning

E-learning udostępniony wszystkim lekarzom biorącym udział w badaniu

Udział w projekcie i e-learningu

„(...) Doceniając Państwa zaangażowanie Władze Uczelni uhonorują Placówki biorące udział w projekcie specjalnymi podziękowaniami w postaci dyplomów uznania.

Aktywny udział lekarzy związany będzie natomiast z uzyskaniem:

- do 20 punktów edukacyjnych (w zależności od indywidualnych osiągnięć w trakcie szkolenia)*
- raportu z badań w postaci rekomendowanych standardów postępowania*
- certyfikatów uczestnictwa w polsko-norweskim projekcie badawczym. (...)”*

Prof. dr hab. Sławomir Majewski

Prorektor do spraw Nauki i Współpracy z Zagranicą

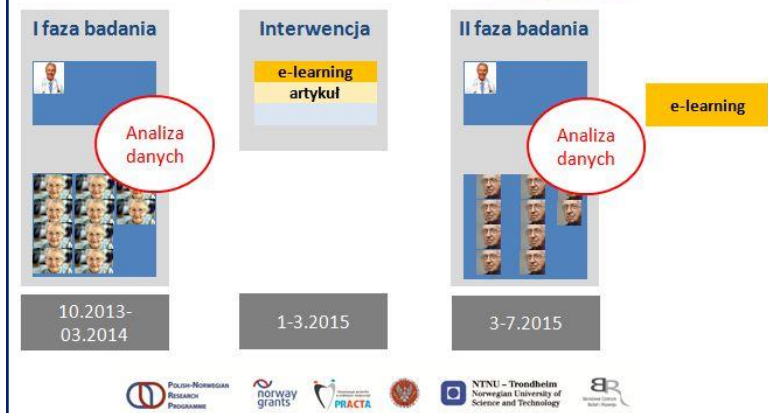
w liście przewodnim

do Kierowników Placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej

Badanie i co dalej?

Przebieg projektu

Popularyzacja wiedzy

Publikacje naukowe

Publikacje popularnonaukowe

Strona internetowa

Standardy postępowania

Seminaria dla lekarzy

Szkolenie na DVD do pracy offline

Seminaria dla pacjentów

Spotkania informacyjne

Co chcemy osiągnąć?

Aktywizacja seniorów
i podniesienie ich
satisfakcji z POZ

Poprawa efektywności
i satysfakcji z pracy

Optymalizacja pracy
przychodni